

ханіка квазікрихкого руйнування матеріалів» Володимир Васильович був відзначений премією ім. Є.О. Патона НАН України (1992). Вагомим внеском у доробок світової науки стали його фундаментальна англomовна праця «Strength and Fracture of Solids with Cracks» і семитомна монографія-довідник з механіки руйнування та міцності матеріалів.

В.В. Панасюк був головою Оргкомітету 8-ї Міжнародної конференції (Міжнародного конгресу) з механіки руйнування матеріалів (Київ, 1993), на якій він нагороджений дипломом почесного члена Міжнародного конгресу з проблем механіки руйнування матеріалів і обраний віце-президентом Ради Міжнародного конгресу з цих проблем на період 1993–1997 років. Ця конференція стала першим у Східній Європі такого масштабу і такого високого рівня міжнародним форумом у цій галузі знань.

Учений є членом ради Європейського товариства з проблем цілісності конструкцій,

головним редактором міжнародного науково-технічного журналу «Фізико-хімічна механіка матеріалів».

За ініціативою В.В. Панасюка у 1995 році створена та функціонує Польсько-українсько-німецька літня школа з проблем механіки руйнування та міцності матеріалів, яка має статус європейських літніх шкіл з цієї проблеми.

Володимир Васильович бере активну участь у науково-організаційній і громадській діяльності Національної академії наук України, міста Львова та країни в цілому. Нагороджений високими урядовими нагородами колишнього СРСР і України. У 2000 році В.В. Панасюк отримав найвищу нагороду Європейського товариства з цілісності конструкцій — медаль Гріффітса за видатні дослідження з проблем деформування та руйнування тіл із тріщинами.

Наукова громадськість щиро вітає Володимира Васильовича з ювілеєм, зичить йому здоров'я, нових творчих ідей і здобутків.

80-річчя члена-кореспондента НАН України О.П. КОРОЛЮКА

26 лютого виповнилося вісімдесят років фізику-експериментатору, блискучому фахівцеві в галузі низькотемпературної акустики члену-кореспонденту НАН України Олексію Полікарповичу Королюку.

О.П. Королюк народився у Харкові в родині шкільної учительки і військового. Батько, Полікарп Іванович, у 1919 р. командував полком, а в 1937-му став жертвою сталінської репресивної машини. У лютому 1943 р. сімнадцятирічний Олексій пішов добровольцем на фронт. Служив артилерійським роз-

відником, брав участь у боях за звільнення України, Румунії, Угорщини, Австрії, був поранений. Закінчив війну в австрійському містечку Грац. Уже у воєнні роки виявилися його математична кмітливість, здібності до освоєння техніки і мов. Демобілізувавшись у 1950 р., Олексій Полікарпович повернувся до Харкова і почав працювати радіомеханіком на станції Основа Південної залізниці. Одночасно навчався у вечірній школі, де за рік екстерном склав іспити з усіх предметів. Одержавши золоту медаль, вступив на фізико-математичний факультет Харківського державного

університету. У 1956 р. О. Королук став аспірантом щойно створеного Інституту радіофізики та електроніки АН УРСР. Його науковим керівником і вчителем був академік АН УРСР Олександр Олександрович Галкін.

Під час навчання в аспірантурі О.П. Королук створює експериментальну установку для вимірів поглинання ультразвуку з частотою 100–500 МГц у металах за температури рідкого гелію. Перші його експерименти, виконані на зразках сурми і вісмуту, принесли вражаючий результат — коефіцієнт поглинання звуку за гелієвої температури осцилював у магнітному полі. Ці осциляції, їхнє трактування відразу стали предметом наукового пошуку відомих теоретиків.

Пояснення такого явища вдалося знайти після того, як англійський теоретик Альфред Піппард побудував детальну модель фермі-поверхні, а В.Л. Гуревич з Ленінградського фізико-технічного інституту розвинув теорію геометричного резонансу на екстремальних електронних орбітах у магнітному полі і показав, що за умов квантування осциляції стають гігантськими. Разом з О.О. Галкіним й Е.А. Канером було знайдено пояснення іншого відкритого О.П. Королуком ефекту — акустичного циклотронного резонансу, коли $\omega\tau \gg 1$ (де ω — частота звуку, τ — час між зіткненнями електронів). У цих експериментах з'ясувалося, що ультразвук є надзвичайно чутливим інструментом вивчення геометрії фермі-поверхонь металів і дисперсії швидкостей електронів на поверхні Фермі у магнітному полі.

Іншим дуже цікавим результатом, отриманим Олексієм Полікарповичем разом з учнями, стало спостереження гігантських осциляцій звукоелектричного струму в телурі. У цьому матеріалі дослідникам вдалося вперше виявити акустомагнітоелектричний ефект — результат, зареєстрований як відкриття, одним із співавторів якого є О.П. Королук.

У 80-х роках учений у співпраці з іншими науковцями вдосконалив цю експериментальну методику, зробив її комбінованою: коливання електронів збуджуються електромагнітним полем і народжують звукові хвилі, що реєструються п'єзоперетворювачем. Така технологія була використана під час дослідження монокристалів вольфраму, напівпровідникових гетероструктур, останнім часом — антиферомагнітного борату заліза.

Олексію Полікарповичу притаманні гостра наукова інтуїція, блискуче володіння експериментальною технологією, системний підхід до планування досліджень. Учений завжди давав своїм учням простір для власної ініціативи, залишаючись при цьому вимогливим керівником. З-поміж його колишніх аспірантів — кандидати і доктори наук, завідувачі кафедр у вищих навчальних закладах.

Наукові досягнення О.П. Королука відзначені урядовими нагородами, він — Заслужений діяч науки і техніки України, лауреат Державної премії України в галузі науки і техніки.

Наукова громадськість, колеги та друзі щиро вітають Олексія Полікарповича з ювілеєм, бажають йому міцного здоров'я, енергії і довгих років плідної діяльності.